

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Præcellentia Episcopalis Dignitatis

Alzedo, Mauricio de

Lugduni, 1630

De habitu candido Episcoporum, pompa, & conuersatione. caput 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62394)

do approbatus sit num. 119.
Episcopi confessor an ab ipso Episcopo seu à Papa potestatem recipiat. num. 120.
Episcopus titularis, & Episcopus suspensus an gaudeat illo privilegio, & an confirmatus non consecrat. vel degradatus. n. 121.
Si Episcopus vult absolui virtute iubilci, in quo cauetur quod eligatur Confessor approbatus: approbatum debet eligere, aut eum approbare antequam eum eligat. num. 122.
Episcopi Confessor potest eum absolueri ab omni irregularitate occulta suspensione, seu alia culpa, etiam reseruata Papæ, si talis Episcopus facultatem habeat alios absoluedi ab ipsis. num. 123.
An possit Episcopus secum dispensare in his, in quibus dispensat cum subditis. num. 124.
Non incidit in casus reseruatos à se ipso, neque ligatur suis constitutionibus. num. 125.

An habeat ultra proprium Angelum Custodem alium, ratione dignitatis. num. 126.

Vtrum Canonici in seruitio Episcopi occupati reputentur tamquam presentes, & an habeat locum in Canonico doctorali. num. 127.

An Capellanum beneficium curatum habentem retinere possit. num. 128.

Hodie inspecta vbertate fructus Episcopatus, non nisi necessitate urgente licebit Episcopo Canonicos occupare. num. 129.

Vtrum votum emittere Episcopus possit in praiudicium Ecclesie. num. 130.

Qui votum emisit assumendi habitum regularem, si creatur Episcopus an relinquere Episcopatum teneatur, & adimplere votum. num. 131.

Statu Episcopalis perfectior regulari. num. 132.

Augustini Barboſæ opinio improbatu aliquibus argumentis. n. 133.

DE HABITV CANDIDO
 EPISCOPORVM, POMPA,
 ET CONVERSATIONE.

CAPVT QVINTVM.

OSTQVAM de Episcoporum origine, electione, ac consecratione tractauimus, qualiter in Diocesi se gere-
 re debeat sequitur explanandum.

Cum enim prima vice ad suam

ecclesiam cathedralem episcopus accedit, clerus & communitas ciuitatis debent obuiam ire, & honorificè eum suscipere. Berthachin. in tract. de Episcop. 1. part. quarti libri, in rubrica de vita Episcopi. Curia Philippica verbo cabildo, n. 4. Camillus Bosellus

Borellus in summ. decis. tit. 6. num. 8.
Petrus Suberti de cultu vinea domini
part. 1. capit. 3. Michael. Timoth. in
pract. visitandi, lib. 1. cap. 5. Maynar-
dus decis. Tholosa. 5.

2 Et si consuetudo adest, debet
equitare sub Valdaquino, & hastas
pallij deferre debent electi & Syn-
dici ciuitatis, non nobiles, nam ita
decisum fuisse testatur Vicentius de
Francis. decis. 253. per totam. habe-
tur etiam in Pontificali & in care-
moniali Episcoporum, lib. 1. cap. 2.
col. 5. & libr. 1. cap. 14. de usu um-
braculi.

3 Primò enim quòd facere debent
Episcopi in sua Diocesi, est sibi ca-
uere à mulierum conuersatione,
quia colloquium illarum quasi ignis ex-
ardescit. Ecclesiast. 9. Numquid (ha-
betur Prouer. c. 6.) potest homo abscon-
dere ignem in suo suo, ut vestimenta
illius non ardeant; aut ambulare super
prunas, ut non comburantur planta
eius; ergo non poterit Episcopus si-
ne magno periculo & timore cum
mulieribus conuersari, quarum cor
sagena, & quarum motus ignis de-
uorans. Quis, inquit Isai. cap. 33. po-
terit habitare de vobis cum igne deuor-
ante? quis habitabit ex vobis cum ar-
doribus sempiternis? Ego dico quod
nec innocens manibus, nec mundo
corde: nam ex istis erat Dauid, &
incidit in lacum, ac deuoratus, est,
Ioseph relicto pallio fugit ne inflā-
matus discedere postea non possit:
& Iob ne deuoraretur pepigit fœ-
dus cum oculis suis, ne quidem co-
gitarent de Virgine, Iob. 31. Faciat
& id Episcopus ne in foueam cadat.
Excipitur tamen Mater, soror, vel
amicta. Angelus in auth. quomodo
oportet Episcopos, colat. 1. Bertach. vbi
supra. Lancellott. in templo, lib. 2. c. 5.
§ 3. num. 11. latè Barbosa in pastoralis
tit. 2. gloss. 8. num. final.

5 Non decet Episcopū ludere, seu
interesse ludis ac spectaculis histrio-
num. cap. Episcopus, 35. dist. cap. cleri-
ci. de vita & honestat. clericor. auth. de
sanctiss. Episcop. & ibi Bart. numer. 1.
Concil. Triden. de reform. sess. 22.
cap. 1. Lancellot. & Berta. supra. Vgo-
linus de offic. Episcopi part. 1. cap. 13. §.
22. & 23.

6 Neque permittere debet familia-
ribus suis histrionum spectaculis
interesse: nam ibi, vt Diu. Clemens
Alexandrinus docet, tit. 3. Bed. cap.
11. quid turpe factum non ostendi-
tur? quod autem impudens verbum
non proferunt, qui risum mouent,
securæ & histriones? & tunc quo
animo adolescentes esse censet, vel
quam priuatam disciplinam rumo-
ribus hisce putas obsistere, teste Pla-
to. 6. de republica. Et ideò dicebat
Seneca Epistol. 7. Nihil tam dam-
nosum esse bonis moribus, præci-
puè adolescentium, quam in aliquo
spectaculo desidere: tunc etenim
per voluptatem vitia subrepunt. Et
ratio illa est assignata à Lactantio
Firmiano lib. 1. de diuin. inst. c. 20. quia
comica fabulæ de stupris virginum
loquuntur, aut amoribus meretri-
cum: & quo magis sunt eloquen-
tes qui flagitia illa fixerunt, eo
magis sententiarum elegantia per-
suadent, & facilius inhaerent au-
dientium memoriæ versus numero-
si, & ornati.

7 Ab his enim antiquitas adoles-
centes ita segregabat quasi à vitio-
rum scholis. Curabat namque filios
sux ætatis, ac suæ reipublicæ ciues
maximè virtuosos esse, & ad hoc à
principio ita eos dirigebat in labo-
ribus & pœnalitatibus, vt sic af-
suefacti virtutem sequerentur, non
delicias. Labores namque virtutis
indicia sunt, inquit Diuus Cypria-
nus epistol. 2. sententia apud anti-
G

quos Spartanos Lyncurgi legibus institutos recepta : illos enim quos virtuosos esse cupiebant, laboribus maximis ab infantia firmabant, fovebantque aqua frigidissima, (vt refert Plutarchus in antiquis Lacedæmoniorum institutis, & in vita Lyncurgi,) nudosque in patientia laboris enutrire, nihilque somni causa sternere permissum erat: neque non cibi potionisque modo præfinito, cum æqualibus in sobrio conuictu, in eodemque sodalitie & societate studiorum educare, humili cultu, duraque & horrida disciplina, seuerissimis moribus assuefacere, ne qua vitia mentem adhuc rudem inficerent, neve moribus imcompositis euaderent, illis magnæ curæ fuit.

Et non minori studio Germani adolescentes suos educabant, vt testatur Cornelius Tacitus in libro de moribus Germanorū, & Alexander ab Alexandro dierum genalium *lib. 2. cap. 25.* & ibi Tiraquellus: ita ab adolescentia calores & frigora pati assueti sunt, vt vilibus tecti amiculis hyemæ pariter ac æstate eodem cultu incederent; & quando satis virium assequuti videbantur, vt militiæ per ætatem patientes forent, non in munditiis ne langueret animus, sed in laboriosis exercitationibus, currendo, algendo, æstuando, famem sitimque tolerando, arduas & difficiles vias peragrando exercebantur. Idem obseruatum à Cretenfisibus, teste Strabone *lib. 10.* & Cicerone *lib. 2. Tusculanarum questionum.*

Apud Lacedæmonios mos fuit solemnis, inquit Strabo *vbi prox. & lib. 6. 8. & 12.* & Titus Liuius *4. decada. lib. 4.* vt agrestes quos Heliotas vocant, nos verò seruos, quàm maximè poterant vino ingurgitabant, & ad potum & crapulam inuitabant, illosque vino madidos

& distentos in cœtum adolescentium & iuuenum introducebant, vt iuxta Anacharsis & Platonis consilium temulantia turpitudinem intuentes, quasi pertæsi ignauiam, à vino & luxu promptius abstinerent, & tam tetri aspectus tamquam dedecoris non solum pigeret, sed puderet. Inter Indorum nonnullas gentes adolescentibus, etiam si magnæ essent fortunæ, & amplioribus opibus forent, pro seruis utebantur: & eam sortem experti, vitia fugerent, & virtutem sequerentur. Strabo *lib. 15.* Consuetudo à Cretenfisibus vsurpata, & Laconibus, qui ingenuos filios seruilia exhibere cogebant, quod commune fuisse cum Phrygibus asserunt, qui filios proprios videri in eximio ætatis flore, & seruillem in modum educabant: vt adolescentia dominata, & voluntate propria oppressa vitia fugerent, & ad ingenuas animi virtutes acquirendas migrarent. Hac de causa & vt imperium Romanum adolescentibus virtuosis abundaret, Imperator Traianus pueros quinque mille, ex omni imperio selectæ indolis segregari iussit, & ita ali, & erudiri à præceptoribus curauit, vt in ea facultate, eo in genere vitæ instituerentur, in quod magis natura procliues essent: vt referunt Plinius in *panagerico*, & Alphonsus Ciaccon in *apologia pro defensione, quod Diuus Gregorius animam Traiani Augusti à tartareis cruciatibus liberauit, fol. mibi 4.* Quod etiam in Concilio Tridentino à sanctis Patribus cautum legitur: nam ad hoc prospexisse videtur, quod constitutum constat. in *can. 18. de reformat. sess. 23.* vbi latè agitur de modo dirigendi adolescentes per semitas iustitiæ, & sanctitatis; nam cum adolescentium ætas nisi rectè institua-

tur

tur prona sit ad malum, & ad mundi voluptates sequendas, & nisi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfectè, ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina Ecclesiastica perseueret.

9 Idè enim Episcopi non permittant familiaribus suis quòd ludant: exemplum sit illis quod scribitur in vita Diui Hieronymi, de Rufo Cyrilli Episcopi de Hierusalem nepote, qui ob nimiam lætitiã quam ludendo accipiebat, damnatus fuit; vt refert Christophorus Moreno in lib. dicto *Iornadas para el cielo*, prima parte, cap. 39. §. 1. Ludere namque in Episcopali domo nullo modo conuenit, neque domesticos ac familiares Episcoporum decet: primò, quia ludere prohibitum est iure diuino, quamuis sit ludus cartarum pictarum, seu taxillorum. Exodi cap. 37. ibi, *sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* vbi Chrysostom. dicit, causa peccati gula, ipsum peccatum ludus: idè dicebat Hierem. cap. 15. *Non sedi in consilio ludentium.* & Tobias cap. 13. *Numquam cum ludentibus miscui me.* Cùm igitur ludere multoties sit peccatum, iure diuino prohibitum est; & sic egregiè inquit Chrysost. in Genes. non dat Deus ludere, sed diabolus.

11 Et iure naturali: Aristot. 4. *Ethicor.*
12 c. 1. in fine. ibi dicit, Aleatores furibus & latronibus esse similes, & vtriusque illiberales, quia ab amicis lucrantur, quibus dare oportet, nihilque perniciosius morum integritati. Idem dicunt Seneca & Cælius Rodigijs lib. 8. *Noct. Attic.* 7. S. Ambrosius lib. 1. off. his verbis: *Væ vobis qui luditis, quia flebitis, &*

Tullius lib. 1. off. ait, non ita generati sumus, vt ad ludum & iocum nati esse videamur.

Et iure Canonico c. *clerici, de vita & honestate clericor.* vbi Abb. & Imola. Concil. Trident. de reform. sess. 22. cap. 2.

14 Iure etiam ciuili, vbi multa contra eos introducta sunt, præsumuntur vt malè substantia sua. Bald. in *auth. quod locum, C. de collationib.* Textus in §. *ultimo in præmio, ff. veteris.* & ibi Gloss. appellantur hostes Reipublicæ. Godefredus in l. 1. ff. de *Aleatoribus.* & reputantur pro latronibus, l. 6. tit. 14. p. 6. & ibi Gregorius Lopez verbo *sean ladrones.* Didacus Perez in l. 9. tit. 3. lib. 4. *ordinam.*

15 Et iure Regio: l. 8. tit. 16. p. 3. l. 1. l. 2. ibi mandamos y ordenamos que ninguno de los nuestros Reynos sean osados de iugar dados ni naipes. l. 3. l. 4. tit. 7. lib. 8. *recopilar.* Philipp. Diaz in lib. dicto *considerat. spiritual.* *consideratione de Incarnatione Domini,* num. 2. fol. mibi, 229. ibi, *en genero de idolatras son los iugadores, pues gastan muchas oras adorando aquellas imagenes de los naipes.* Iodocus multa adhuc refert in *prax. criminali* c. 126. num. 20. vbi petit ab episcopis vt è sua dicecesi hoc pessimum & contagiosum euellant vitium. Plura congeffit Azenedo in l. 2. tit. 7. lib. 8. *recopilationis* n. 31.

18 Excipitur tamen ludus scacorum qui fuit inuentus per Palomedem in exercitu Græcorum cõtra Troiam ad otia milites, & ludus (qui vulgò dicitur *de las damas*) nam cum solo ingenio ducantur ad otiositatem comprimendam, nullo prohibentur iure. *argumento. l. solent, 2. ff. de aleatoribus.* Gloss. in *auth. de sanctissimis Episcopis*, §. *interdict.* & ibi Bart. num. 3. Bertachin. in d. lib. 4. num. 6.

Vgolinus *de off. & potest. cap. §. 25.*
Azenedo *in rubrica ad l. 1. tit. 7. lib. 8.*
recopilat. Lancellottus in templo, lib. 2.
c. 5. §. 3. n. 17.

19 Et recreationis causa poterit Episcopus piscare dum non sit in diebus festiuis. Syluester *verbo piscatio.* Menochius *de arbitrariis, lib. 2. centur. 5. casu 413. n. 20.*

20 Et si expedit suæ salutis, poterit de nocte intrare balnea lauandi causa, honestate seruata. Paulus Borgalius *de irregularit. part. 6. titulo, vnde habuit ortum excommunicat. n. 5. fol. 319.*

21 Et licet ab anno de 1170. venatio syluosa sit prohibita Episcopis, *c. 1. 34. distinct. si causa recreationis ea vitur, vt suam salutem defendat, non sibi prohibetur.* Panormitan. *in can. 1. de clerico vexatore.* Syluester *verbo venatio.* Menochius *de arbitrar. lib. 1. centur. 5. casu 413. num. 13.*

21 Si verò sub excommunicationis pœna prohibeat ne ludatur in sua Diœcesi, si aliqui ex subditis cum ipso Episcopo ludant, non incurunt excommunicationem; quia Episcopus constitutionibus suis non ligatur, & subditi quia statim cum cœperunt ludere, censentur dispensati ab ipso Episcopo ludente. Rodeanus *de simonia tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3.* Ancharran. *in c. canonum statut. a. num. 183. de constitutionibus.* Riccius *in praxi resol. 162.* Panorm. *in c. in ordinando, num. 9. de simonia.* Marius *de cens. tom. 1. disp. 10. de causa excom. lib. 3. c. 5. lit. E.* Barbosa multos referens *p. 3. alleg. 93. num. 27.*

22 Non debet Episcopus vagari per diœcesim vestitu mutato, neque in curia Papæ, vel ab ea discedere sine licentia Pontificis, seu exire domum sine proprio habitu. Extragans. *vt pralator. 2. & extranag. &*

si deceat, 3. de maior. & obed. Felin. in c. consoluit 24. de off. & potest. indic. delegati, num. 21. Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 1. & 5.* Vgolinus *de off. & potest. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4.* Iacobus à Grassis *in decisionib. aur. lib. 3. c. 23.* Bertach. *de Episcop. part. 1. lib. quarti num. 2.*

Prohibeaturque fieri ludus & cantilenas in sua mensa: ad quod evitandum debet in principio mensæ fieri benedictio, & in fine gratiarum actio, & māducare hora tertiarum, & seruare sobrietatem, moderationemque ciborum; & quia in eo loco oriri otiosi sermones solent, vtatur lectionibus sacrae Scripturæ, *c. pro reuerentia, 44. dist. c. non liceat, eadem dist.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 4. §. 3. de sollicit. & off. Episcopi, num. 16.* Vgolinus *part. 1. cap. 3. num. 5.* Barbosa *in pastor. tit. 2. gloss. 5. num. 14.* Videnda sunt omnino verba sancti Eusebij Papæ circa Episcopi mensam, relata à Gonzalo de Illescas *in histor. Pontificali lib. 1. cap. 34.*

Neque permittat se inuitati ad conuiuia, ob suæ dignitatis grauitatem seruandam vt faciebat Paties Iob, qui non in conuiujs filiorum assistebat, neque etiam ad orandum pro eis desistebat: & sic dicitur *c. 1. lect. 1. cumque in orbem transissent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat illos.* Sed quare Iob non ibat ipse ad eos sanctificandos, & vt pro eis holocaustum offerret. Respondit Diuus Thom. Ibi notandum autem est, quòd licet Iob filijs indulgeret vt conuiuia agerent, tamen ipse suam grauitatem conseruans eorum conuiujs se non immiscebat, vnde dicitur quòd mittebat ad eos, non quòd ipse ad eos iret: quia in conuiujs homines impuritatem contrahunt modis prædictis, sed etiam grauius

23

24

25

26

gravioribus peccatis immerguntur aliquando, vsque ad Dei contemptum, & propter lasciuiam ratione absorpta, & à reuerentia diuina abstracta, sicut in Exodo dicitur: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere: id est, fornicari, & idolis immolare; & idèd Iob non ibat ad eos sanctificandos, ne & ipse cum eis macularetur: quia venter mero æstuans, citò spumat in libidinem: vbi libido, ibi dominatur & furor. c.*

Sepissimè enim ibi magna peccata contrahuntur: sint mihi testes Amon filius Dauid, Loth, Balthasar Rex, Assuerus, ac alij innumerabiles.

27 Hic interrogo, quare famulus ille Iob nuntians filiorum mortem, dixit hæc: *Filiis tuis & filiabus vescentibus, & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, qua corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt.* Dicere namque poterat mortuos esse, & tacere duo: primò quòd vescebantur, & bibebant: secundò quòd erant in domo fratris primogeniti. Diuus Thomas in c. 3. Iob, primam causam ponit hisce verbis. Idèd dixit, filij tui & filia bibebant vinum in domo fratris sui, vt ex hoc eius mens tristior foret: quia Iob poterat dubitare eos in statu alicuius peccati fuisse morte præuentos, nam propterea ipse eos sanctificabat, & holocausta per singulos offerebat, quòd timebat, ne in conuiujs aliquod peccatum incurrisent. Non tacuit, quòd in domo primogeniti: nam ex quo illi qui virtutem docturi erant, sunt primi qui scandala fouent, merentur quod à domo sua incipiat flagellum, ad declarandum fratribus primogenitis, quòd si in scandalis primi sunt,

erunt etiam primi in punitione. O fratres primogeniti! vtinam vos non nati, si ad ruinam vestram & fratrum in mundum existis: vt Redemptor noster docet illis verbis: *Va homini illi, per quem scandalum venerit, melius fuisset ei si natus non fuisset.*

Prædicatis namque, & vultis quod frater minimus virtuosè, ac benè ordinatè viuat, vos verò in concubinato antiquo permanentes, neque Missam celebratis, concionem verbi Dei non auditis, neque horas canonicas recitatis: Parentes etiam in infirmitatibus relinquitis, & tandem exclamatis serpentina prudentia vestras iniquitates colorantes. Testis est mihi Deus, qui iudicaturus est mundam, me valdè contristaturum, si aut pœnitentiam vestram non sperassem, aut exemplarem punitionem: vt quod vobis in flagellum à Deo datur, alijs sit exemplum. Ad Episcopos tamen redeo, & dico, ne vt inde incipiat flagellum, vbi cœpit scandalum, timeant accedere ad conuiuia, ob peccata euitanda, & ob puritatem animi & grauitatem suæ dignitatis conseruandam.

27 Sed quia diximus debere Episcopum 28 seruare sobrietatem, & moderationem ciborum, aduertere existimaui non strictè intelligendum, quòd nò possint quotidie vti tribus aut quatuor ferculis diuersis: in festiuitatibus autem & diebus sollemnibus sex aut septem. Probatum ex textu in c. vbi periculum, de elect. lib. 6. §. in cœclani. ibi enim tã Episcopis, quàm Cardinalibus Diaconis habere vnũ tantum ferculum non diuersum permittitur: tunc enim fit vt abstinentia stimulati, exire de conclaui quàm citò commodè possint, Papam eligi procurent, & non diuersum, ne fraus vel dolus cõmittatur: cõmitti enim

29

facillimè poterat si communicaf-
 fer vnus alteri ferculum suum,
 & idèd in illo casu non eis plu-
 ribus vti ferculis diuersis con-
 ceditur. Ergo in quotidiana mensa
 aliis & diuersis vti, si Episcopatus
 redditus sufficientes sunt, non prohi-
 betur; & quæ de Cardinalibus di-
 cimus, de Episcopis intelligendum
 est: quia inter eos, vt notum est,
 multi sunt Episcopi. Et sic dicere
 possumus licere Episcopis vti (mo-
 deratione seruata) pluribus fercu-
 lis, sicut clarissimis & illustribus li-
 cet personis. l. 1. §. mulier. l. habitatio
 4. in fine, ff. de ventre in possessionem
 mittendo. Selua de beneficiis, part. 7.
 num. 1. in fine. Ancharranus in Cle-
 mentina ad nostrum, num. 11. de censu-
 bus. vbi dicit, quòd Episcopi non
 debent cogi vefci cibis paucis & vi-
 libus, & pauperum, vt religiosi: sed
 in hoc casu præcipuè quantitas re-
 dituum, & Episcopi qualitas debet
 considerari, vt dicit Selua de benefi-
 ciis, part. 1. quæst. 5. num. 176. quia
 Concilium Tridentinum non tollit,
 quin Episcopus habito respectu ad
 prædicta viuat. Argument. textus
 in cap. illud 10. quæst. 3. Menochius
 de arbitrariis, lib. 6. casu 520. num. 13.
 & 14. Lancellottus in templo lib. 2.
 cap. 5. §. 3. num. 19. Vgolinus de offic.
 Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 5.

Et etiam si nobilis sit suæ domus
 ostentationem & expensas non de-
 bet facere secundum suam nobili-
 tatem, sed iuxta Episcopatus redi-
 tus, si non habuerit, aliunde id fa-
 ciat. Argument. text. in cap. quoniam
 de vita & honestate clericorum. Vita-
 lis Cambanus in clausul. & conclu-
 sione vtriusque iuris, num. 13. fol. 13.

& etiam attendenda est loci con-
 suetudo circa ea, ne dignitas Eccle-
 siastica vilescat, tex. in can. Episcopi,
 sum sequentibus, 80. dist. Barbosa in

pastorali tit. 2. gloss. 7. num. 9.

Quæ seruanda & attendenda est
 etiam circa familiam, nam si con-
 suetudo loci & quantitas redditus id
 permittant, plures famulos & do-
 mesticos habere poterit: probatur
 ex eo quia antiquitus magnam fa-
 miliam Episcopus habuisse constat,
 teste Filelaco. de sacra Episcoporum
 author. cap. 16. allegans textum in
 cap. 15. Concilij Ticonensis sub Lu-
 douico II. celebrato, vbi hæc: Epi-
 scopi huiusmodi sint dispensa in vi-
 sitatione contenti: panes centum,
 fristingas quatuor, vini sextaria
 quinquaginta, pullos septem, oua
 quinquaginta, agnum vnum, a-
 uenam ad caballos modios sex, fan-
 corbes tres, mel, oleum, cerâ, quod
 sufficit. Ac ne in immensum excres-
 ceret in Concil. Toletan. 7. cap. 4.
 quantum ad visitationem modus
 fuit præscriptus: vt in can. cum Apo-
 stolus, de censibus: & in can. cum ad
 quorundam, de excessibus Prælatorum:
 & ad comprobationem facit illud
 Calliodor. lib. 4. variar. epistol. 3. vbi
 dicit, ad ornatum palatij Episcopi
 pertinere aptas dignitatibus perso-
 nas eligere, quia de claritate ser-
 uientium crescit fama dominorum.
 Barbosa in pastorali tit. 2. gloss. 16. num.
 9. Illescas in historia pontificali lib. 2.
 cap. 1. vbi latè agit, quomodo Epi-
 scopis ab antiquo permissum, habe-
 re magnam familiam, amplas pos-
 sessiones, & sumptuosa palatia. Selua
 de beneficiis quæst. 5. part. 1. num. 179.
 in fine. Lancellottus in templo, lib. 2.
 cap. 5. §. 3. num. 19. ne suæ dignitates
 vilescerent, & in reprehensionem
 inciderent; & quod ex moderato
 famulorum numero reprehensione
 digni fuissent, patet ex Cardinali
 Baronio, apud Spondanum anno
 domini 603. Gregorij Magni 14.
 num. 2. vbi hæc inter alia multa,
 quæ

34

35

36

37

quæ hoc anno in administratione vniuersalis Ecclesiæ idem Pontifex peregrisse reperitur. Pascasium Neapolitanum Episcopum acriter redarguendum curauit, quòd ita quotidie despectus cum vno aut duobus clericis diceretur ad mare descendere, vt & apud suos in fabula esset, & extraneis sic vilis ac despicibilis appareret, vt nihil habere Episcopalis vel ingenij, vel reuerentiæ videretur. Ex quibus intelligas, non recens esse, vt Episcopi pluribus stipati famulis incedant, sed quàm maximè antiquitus custoditum à Deo, vt Pontificia censereetur reprehensione dignus, qui id minus obseruaret. Hactenus Baroni-
 38

nus. Nihilominus tamen in ea resideo opinione, quæ fuit Ioannis Gerson in 2. part. suor. operum. & Frat. Bartholomæi à Martarib. ac etiam Barbosæ in pastorali tit. 2. gloss. 7. num. 9. quòd securius erit Episcopis declinare ad austeritatem vitæ, in mensa, vestibus, ac numero famulorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm cum hominibus secularibus in talibus conformari: viuentes autem fastuosè potiùs sunt ambitionis, cupiditatis, & vanitatis exemplum, dum suos subditos ad similia compellunt suo exemplo, quàm venerationis & reuerentiæ fautores.

39 Debet etiam familiares suos instruere atque erudire, ne sint riosi, vinosi, cupidi, elati, blasphemii, & voluptatum amatores, vt vitia fugiant, & bonos amplectantur mores. Concil. Trident. de refor. sess. 2. cap. 1. Suarez de pax. in praxi tom. 2. part. 4. cap. unico. num. 1. Lancellottus in templo, libr. 2. cap. 5. §. 3. num. 6. Vgolinus de offic. Episcopi, part. 1. capit. 3.

num. 5. Barbosa tit. 2. gloss. 16. n. 10.

40 Vtrum familiares Episcoporum vti possint meliori ornatu & indumentis pretiosioribus quàm aliorum dominorum famuli, quæritur Respondendum enim est, quod sic: Argument. textu. in l. sed siquid, la primera. §. 1. vers. si nam librarium. 41 ibi: sufficienter alere & vestire se debet secundum ordinem, & dignitatem, ff. de usufruct. Ioannes de Deo libr. 1. cauillationum, cap. 2. num. 2. Peregrinus cons. 81. num. 15. tom. 3. consil. Nicolaus Boherius de auth. magni. consil. num. 29. Angianus controuersiar. lib. 3. controu. 20. n. 2. & 3. Menochius de arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 159. num. 5. Didacus Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordinam. vers. per vestes autem: Bart. in auth. de non eligendo secundo nabentes §. illud quoque, num. 3. collat. 1. multos citat Surdus de alimentis, tit. 4. quæst. 18. num. 1. & per istum textum, inquit Baldus, quòd melius debet ire indutus Abbas 42 quàm Monachus, & Monachus quàm conuersus, & Magister in Theologia quàm alij fratres. Selua de beneficiis, quæst. 7. part. 3. num. 2. Didacus Perez. vbi proximè: & refert illud Senecæ, quando vxori Neronis, Indue te delicatè charissima, non propter te sed propter honorem imperij, sic etiam dicendum est Episcoporum famulis, non propter se, sed propter honorem Episcopalis dignitatis. Facit textus in l. habitatio ff. de ventre in possessionem mittendo. Ex quo colligitur quòd nobilium famuli melioris sunt conditionis, quàm famuli plebeiorum. ca. si à sede, 31. de præbendis & dignitatib. lib. 6. l. in albo, 2. ff. de albo scribendo. Nicolaus Boherius vbi sup. num. 17. Rebuffus in prax. regula de rescriptis ad beneficia vacantia, num. 29. & 30. & ita

44 ita pulchrè inquit *glossa in c. vt Apostolica, de priuilegiis lib. 6. verbo dignitatum.* Quòd Doctores diuerso & pretioso ornatu vti debent, vt melius Doctoratus dignitas demonstraretur, & vt ab aliis secernantur scholasticis: ita enim Dominorum Episcoporum famuli, vt ab aliis Dominorum famulis differant, debent & possunt vti meliori & pretiosiori ornatu.

45 Neque hæc vllò modo aduersus ea, quæ in Concilio Tridentino *de reformat. sess. 2. cap. 2.* habentur, repugnant: inquit enim sacrum Concilium, Episcoporum famulos tam in vestitu quàm in cultu debere honestatem demonstrare, sicut Ministrorum Dei ministros decet: sed ibi non vetat, vt se sericis indumentis induant, tantùm quidem commendat quòd sint honesti; ergo nostræ assertioni non aduersatur Concilium.

46 Sed quid de Dominis ac Dominis meis Episcopis? Respondeo debere vti vestibus fulgidis, & honestis. *c. omnis iactantia, 21. q. 4. c. clerici de vita & honestate clericorum, l. 39. tit. 5. p. 1. ibi ca. deben traer sus pannos cerrados, e non cortos ni traigan manga cosedica, nin capato a cuerda. & ibi ni traigan capas con mangas, ni otro si non deben traer bronchas, nin cintas cosedillas doradas e otro, si deben traer coronas grandes e los cabellos tan cortos, que les parescan las orejas. & ibi Gregorius Lopez & Bertach. lib. 4. num. 13.*

47 Antiquitus tamen Papa & Episcopi eodem vestimento utebantur, colore, & modo. Ioannes Trullus *in regula Canonorum regular. lib. 1. cap. 13. num. 2.*

48 Cardinales verò eadem vestimenta gestabant quàm cæteri clerici; sed Innocentius I V. Celestini I V. suc-

cessor propè annum Domini de 1246. aut de 1250. quòd possint vti galero, & pileo rubeo concessit; postea verò Paulus II. qui Pio II. successit, quòd serico esset indulgit. Menochius *de arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 185. num. 42.* Petrus Gregorius *synagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 11.* Hieronymus Roman. *en su republica lib. 3. cap. 1.* idem Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 4. casu 392. num. 8.* Platina *in vita Innocentij I V. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 2. de instit. Cardinalium, in pr. fol. 141.* Alphonsus de Villegas *in vita Diui Hieronymi fol. mibi 331.* Ioseph de Siguença *in vita Diui Hieronymi fol. mibi 332.* Ioseph de Siguença *in vita Diui Hieronymi discursu 6.* Sacia *de Iudiciis, lib. 1. cap. 11. num. 86.* Ciacon *in tractatu quòd Diuus Hieronymus fuit Cardinalis, fol. 13. col. 2.* Camillius Borrellus *in Summa decisionum titulo 5. de Cardinalib. num. 13. fol. 15.*

Cardinales autem regulares ante decretum Gregorij X I V. quòd est in nouo bullatio, sub num. 2. tom. 2. non poterant portare birretum rubrum, sed nigrum. Felicius Contellorius *de precedentia religionis Prædicatorum. q. 1. n. 44.*

Postea Paulus idem secundus anno de 1464. quòd possint vestibus rubeis vti, & in equo phaleris rubeis ornato vehi concessit. Andreas Siculus *de præstantia Cardinalium Basilica 1. part. 1. num. 47.* Ioannes Garcia *de nobilitate gloss. 48. §. 3. n. 52.* Lancellotus, Hieronym. Roman. Siguença, Camillius Borellus, & Ciacon *vbi supra.* Vincētius Filicius *de statu clericorum, tract. 41. cap. 1. num. 40.*

Illefcas verò *in vita Innocentij I V. lib. 5. cap. 35.* contrarium tenet, nempe ab Innocentio I V. illis fuisse concessum vti vestibus rubeis: eius verba

verba hæc sunt; Innocentio quarto acrecento extrannamente la Magestad y pompa de los Cardenales, dando les privilegio de que anduiesen a cauallo, y que usasen el sombrero bonete y habito de purpura. Sed aut lapsum esse dicendum est, siquidem tot auctores contra se habet, aut quod mihi magis verisimile videretur, quod licet Innocentius I V. concessit, non cœperunt vti vestibis purpureis vsque ad Pauli II. tempora.

51 Hodie verò debent semper Episcopi vti rochetto, quod est indumentum lineum & album. *c. clerici, de vita & honestate clericorum.* & ibi Abbas num. 4. l. 39. tit. 5. part. 1. ibi, *e aun tubo por bien la sancta Madre Iglesia, que no andubiesen meros que con carniſa Romana sobre los otros paños.* & ibi Gregorius Lopez *ceremoniali Episcoporum lib. 1. cap. 1.* Ioann. Trullus *in regul. canonicor. regul. lib. 1. cap. 13.* Syluester verbo Episcopus, num. 10. Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 5. num. 11.*

52 In camera & in domo eo non vtatur, vt se existimet collegam Sacerdotis esse. Abbas *in d. c. clericis, de vita & honestate, num. 4.* Lancellott. *suprà num. 16.*

53 Et cum collega Sacerdotum sit, pudeat Episcopum, qui permittit (vt multoties vidi) Sacerdotes genuflexos loqui, sciat namque illos non esse vassallos, sed filios, & quòd non debet permittere si ipse feder, quòd Presbyteri stent. Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 8.* Sunt enim consiliarij sui & assessores, ita eos vocat Diuus Ignatius in Epistola ad Tralianos, & eximius Ioseph de Signuentia prudentia & religione clarus, magni Cardinalis Hieronymi felicissimus filius, & tanti Patris Chronistes egregius, loco citato. Pineda *en su Monarchia tom. 1. lib. 1.*

55 56

cap. 2. §. 2. fol. 5. hisce verbis, *el presbyterado no es otra cosa que vn colegio sagrado de consiliarios y assessores del Obyspo.*

Episcopus potest vti mozetta. 57
Vgolinus *de off. & potest. Episcopi p. 1. cap. 3. num. 6.* Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 1. & 2.*

58 Indumentum enim quod communiter Episcopi portant, vulgò mantelere, in diœcesi propria non esse permissum constat ex textu, *in c. at si clerici, de vita & honestate clericor.* vbi expressè cauetur quod super indumentis vtatur rochetto discooperito: vt ex illo textu hoc colligit Abbas num. 4. Et apud neminem inueni debere Episcopum intra diœcesim portare mantelere. Mantelere enim ideo introductum ad rochetum cooperiendum extra diœcesim, vel in præsentia Legati à latere: exemplum erit in Dominis Cardinalibus, eum non portantibus in absentia Domini Papæ, & ideo quando in conclauì congregantur, fede Papali vacante eo non vtuntur; sed rochetum discooperitum gestant: quia tunc omnes sunt pares: & habent ius collegij. Hieronymus Roman. *en su republica Christiana lib. 1. cap. 2. col. 5. §. quando quieren.* & ideo tam breue est mantelere, quòd non extenditur nisi ad extremitatem rocheti: licet iam apud nostrates Episcopos receptum sit per abusum, quòd longum sit, & quòd extendatur vsque ad pedes.

60 Et potest vti vestimentis violacei coloris, rubeis transuersis. Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. c. 1. & 2.* Ioannes Garcia *de nobilitate. gloss. 48. §. 3. num. 52.* Lancellottus *in templo lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 14.* Hieronymus de Leyua *in lib. dicto Examen Episcoporum, lib. 4. cap. 17. num. 1.*

Et potest etiam se induere pur-

puta, & cendato, quod est vestimentum Regum, & Cardinalium. Lancellottus *vbi proxim.*

61 Quatuor Patriarchæ principales vestimentis purpureis ad instar Papæ vti pollunt, & equo albo phalerato fræno, & calcaribus deauratis, ad instar Legati de latere. Celius Zechus *de republica Ecclesiast. titulo de statu illustr. legati, num. 4. vers. ulterius.* Barbofa *in pastoral. titulo 3. cap. 1. num. 32. fol. 118.* at verò Hieronymus Roman *en su Republica Christiana cap. 5.* vbi multa refert de antiquitate Patriarchalis dignitatis, & ibi hoc privilegium ad omnes Patriarchas extendit. Ioannes Garcia *de nobilitate gloss. 48. §. 3. num. 52.* Gambarus *de potestat. Legati de latere, lib. 2. titulo 1. de variis ordin. n. 21.*

62 Potest etiam Episcopus vehi in equo violaceis phaleris ornato. Cæremonialis Episcopos. *lib. 1. cap. 2. & 4. col. 4.*

64 Et portare eam cappam more Prælatorum curiæ Romanæ, qui ea vtuntur in capella Papæ. Lancellottus *supra d. c. 5. num. 20.*

65 Et galero nigro, laneoferico viridi suffulto vti potest, cum cordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit regularis. Cæremonialis Episcopos. *lib. 1. cap. 1. & 2.* Hieronymus *de Venero Exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 1.* & Barbofa *in pastoral. part. 3. alleg. 6. num. 9.* vbi dicit, quod debet habere galorum duplicis formæ: vnum, quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorum: vtrumque tamen ex lana & serico viridi exornatum.

67 Et potest portare anulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistrae. *c. clerici, de vita & honest. clericorum.* Gloss. *in c. Apostolic. de privilegiis, lib. 6.* Ioannes Randei

de dispensationibus, in 2. membro tractatus propè finem. Sylvester *verbo indulgentia, num. 10.* & *verbo Episcopus, num. 1.* Petrus Gregorius *syntagmatum lib. 15. p. 2. cap. 12. num. 39.* Abbas *in c. licet, de translat. Episcopi, num. 5.* Speculator *lib. 1. part. 1. titulo de dispens. §. 5. num. 23.* Lancellott. *in templo, lib. 2. c. 5. n. 14.*

Et ideò in quarto digito à pollice manus sinistrae: quia dicunt in ipso digito venam esse, quæ à corde procedit. *c. scemina 30. quest. 5.* Isidorus *lib. 2. de off. cap. 15.* Aulus Gellius *Noctium Atticar. lib. 10. cap. 10.* Macrobius *lib. 7. Saturnal. cap. 13.* Polid. Virgilius *de inuent. rerum lib. 2. c. 21.* Plinius *lib. 33. cap. 1.* Bernardus Masienço *in rubrica ad lib. 5. recopilationis. gloss. 1. num. 4.*

68 Extra dicecesim autem sine licentia Ordinarij poterit Episcopus portare rochetum coopertum *con el mantelete*, mozettam, galorum cum cordulis, ac floccis viridibus & sericis, annullum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi defferri à Capellano caudam: ista enim non superioritatem sed grauitatem denotant; vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendat mentis. Panormitan. *in c. antiqua, de priuileg. num. 10.* & *in c. 1. vt lite pendente, num. 7.* Ancharranus *in clementina, quamuis de foro competenti, n. 2.* Sylvester *verbo Patriarcha. v. r. ex quo infertur.* Iacobus à Grassis *in de. ci. lib. 3. cap. 2. num. 10.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. num. 17.* Stephanus Gratianus *discept. forens. cap. 467. num. fin. tom. 3.* Barbofa *in pastoral. tit. 3. cap. 1. num. 23.*

69 Et hoc intellige, licet sit in præsentia cuiusuis magni Principis sæcularis; nam cum cum præcedere debeat, vt inquit Abbas *in c. omnes, de maioritate & obedien. num. 1.* & Cæremo

Ceremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 4.* nihil detrahere debet de his, quæ dignitatis suæ propria sunt. Egregiè Conc. Trid. *de reform. sess. 25. cap. 17.*

69 Habitus enim Episcoporum, ab habitu Canonicorum regularium trahit originem: nam antiquitus Episcopi erant Canonicorum regularium Præsides, siue præfecti, & cum illis conuiuiebant. *c. necessaria 2. quest. 1. c. in noua 16. quest. 7. c. in omnibus, de consecrat. dist. 5.* Ioannes Filescus *de sacra Episcoporum aut. cap. 13. §. 7. fol. 151.* Canonicorum habitus, rochetum & mozetta erat: & cum eorum habitum tunc gestarent Episcopi, per diurnam consuetudinem introductum fuit etiam deficientibus Canonicis regularibus eum non mutare, sed cum illo usque ad nostra tempora permanere, in prioris regulæ memoriam. Ioannes Trullus *in regula Canonicorum regular. lib. 1. cap. 3. num. 4. & 5.*

70 Neque propter hoc existimes eos & nunc esse Canonicos regulares: nam, ut diximus in sua consecratione, nullum votum emittunt, neque se ad aliquid obligant, nisi ad ea, quæ ratione sacerdotij tenentur, & ad Papalem obedientiam, & fidelitatem, & ad ea, de quibus *in c. ego, de iureiurando.* Ioannes Trullus supra: neque antiquitus quando eum clericis suis conuiuiebant, aliqua vota ultra prædicta emittebant: neque aliud faciebant nisi præsidere, & regere clericos suæ Ecclesiæ seruitio dicatos, ordinatè & iuxta sanctorum Patrum canones viuentes, ex quo dicti sunt Canonici, id est, Clerici secundum sacros canones, & Ecclesiasticas regulas viuentes, à quibus Episcopi distinguebantur, sicuti Magister à discipulo, & Præsides à Consiliario, erant

namque Episcopi eorum Præsides ac Caput, sub cuius potestate prædicti clerici Canonici viuentes debebant. Filescus. *licet obscure. d. 6. 13. §. 7. fol. 151.*

71 Sed ni fallor Episcoporum habitus Peregrinorum similis est, & mirabiliter nostra Mater Ecclesia Spiritu diuino ducta, illis peregrinorum concessit vestes, qui ad caelestem nos ducunt patriam, & sunt viatorum & peregrinorum duces: omnes enim in hac miserabili vita aduenæ ac viatores sumus, sine loco, aut ciuitate permanente. Diuus Paulus *ad Heb. 13.* pertransimus velociore cursore, quasi naues poma portantes, & sicut aquila volans ad escam, de vtero transferimur ad tumulum; quasi flos egredimur, & conterimur, & fugimus sicut umbra, numquam in vno statu permanentes.

72 Et ita Patriarchæ Abraham, Isaac, & Iacob, qui in vita, & in omnibus nostrorum exemplar fuerunt. Diuus Paulus *1. Corinth. 10.* numquam Ciuitates permanentes habuerunt, habitationes enim eorum peregrinationes dicebantur: Genes. 12. & 16. Pineda *in sua Monarchia Ecclesiastica, tom. 1. lib. 2. cap. 13. §. 3.* Ideo enim nostra Mater Ecclesia illos, qui ante nos stant, vnde dicti Antistites, & nos ducunt ad caelestem patriam, Patriarcharum more ornauit, & peregrinorum vestes induit: ut nos videntes illos, calcariis (ut ita dicam) calceatis, & peregrinorum vestes indutos, quasi homines se viæ committentes, & nos aduenas esse intelligamur, & melius recordemur patriam nostram caelestem Sion. Nam mozetta, rochetum, mantelete, baculus pastoralis, & galerus magnus cum cordulis, quid aliud est, quam pere-

grinorum ornatus, qui loco mozetta vitur folliculo, & mantelere seu rocheti, veste longa. Sed in Episcopo album est rochetum, ad denotandum puritatem, & vitæ claritatem in Episcopo requisitam: & loco bacilli, baculo pastorali, & galero magno cum cordulis, simile peregrinorum: sic etenim, sanctissimi episcopi, Patriarcharum & peregrinorum more signavit vos nostra Mater ecclesia, vt illorum vitam & peregrinationes imitantes, in hac vita non desideretis aliquid perpetuum, sed sicut ceruus ab æstu afflictus desiderat umbram, qua refrigeretur; & mercenarius prætolatur finem operis sui, ita & vos ad caelestem patriam pergentes, sine vlla in mundanis diuitiis ac deliciis commoratione ad portum mortis confugite, & tunc dabit vobis Dominus coronam iustitiæ rectus iudex, & finalem pro bonis retributionem.

73

Quid autem dicendum sit de episcopis regularibus; respondeo, quod non possunt vti rochetto, vt episcopi sæculares, neque habitum regularem dimittere. *c. clericus, de vita & honestate clericorum. Gloss. in c. in noua 16. quest. 1. 39. tit. 5. p. 1. ibi fueras ende si aliquos hubieran sido frailes ca estos non d. ben deiar su habito. l. 26. tit. 7. part. 1. ibi, pero debe traer su habito. Abb. in d. c. clericus. num. 5. Ceremonial. Episcoporum. lib. 1. cap. 1. & 3. Diuus Thomas 2. 2. quest. 83. art. 8. num. 50. Angelus & Syluester verbo ordo, num. 9. & iste, num. 10. idem Syluest. verbo religio, 6. num. 10. Cardinal. in clementina 1. de statu Monachorum. n. 9. Petrus à Biaxio in director c. 6. part. 2. num. 2. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Ioannes Trullus in regul. canonicorum regular. lib. 1. cap. 13. Stephanus Gratianus disceptat foren. c. 467.*

Antonius
Fernan-
d. & in e-
xamine
Theologia
p. 4. c. 7.
§. 1. n. 3.

tom. 3. Ioannes de la Cruz in director. lib. 1. cap. 2. dubit. 7. Lambertinus de iure patronatus part. 1. lib. 2. quest. 19. art. 2. Vgolinus de off. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 6. Sa verbo Episcopus, n. 11. Surdus de alimentis, tit. 8. privileg. 79. num. 7. multos refert Sanchez in summ. de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6.

Et si habitu regulari dimisso
reassumat rochetum, excommuni-
cationem incurrere testantur. Car-
dinalis in Clementina 1. de statu Mo-
nachorum num. 9. Iason in l. ingressi, c.
de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 16.
Syluester verbo religio, 7. quest. 11.
Surdus vbi proxime num. 9.

74

Contrarium defendunt, nempe non incurrere excommunicationem etiam si assumat rochetum: Emanuel Rodriguez in compendio, verbo Episcopus, & cum multis Sanchez vbi proxime num. 23. Barbosa verò in pastoralititulo 1. cap. 4. num. 17. cum Fulco de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 11. inquit, peccare grauiter licet excommunicationem non incurrat.

Ratio est: nam licet Episcopus regularis eximatur à monastica regula à die confirmationis. Sanchez de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 32. quantum ad obedientiam debitam Prælati, quæ commutatur in Papatem, & sic manet obligatus obedire Pontifici ultra generalem rationem peculiari voto: itaque tripliciter manet obligatus: primò quia fidelis, & sub lege Dei. Secundò, quia Religiosus. Tertio, quia Episcopus. Sanchez vbi supra num. 3. eximitur etiam quantum ad silentium, ieiunia, vigiliis, & cætera, quæ Episcopali statui repugnant. Gloss. in c. clericus, de vita & honestate. & ibi Scribentes c. unico, 18. quest. 1. Diuus Thomas 2. 2. quest. 88. art. 8. Paulus Borgasius de irregular. part. 6. titulo de sponsalib. & matr. num. 63.

75

76

Surdus

Antonius
Fernan-
d. & in e-
xamine
Theologia
p. 4. c. 7.
§. 1. n. 3.

Surdus de alimentis, tit. 8. priuil. 79. num. 7. Rodriguez tom. 2. quest. 58. art. 3. At verò à voto continentiae perpetua paupertatis, & habitus dilatione non absoluitur. Diuus Thomas, Sanchez, Abbas, & Cardinalis. Azor institution. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quest. 4. l. 26. tit. 7. part. 1. ibi pero debe traer su habito e guardar castidad, e non haber proprio. & ibi Lupus, Ioannes, de la Cruz in direct. lib. 1. cap. 2. dub. 7. Couarruias de testament. cap. 1. num. 18. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Armilla verbo + piscopus, num. 22. & Sa n. 11. & Rodriguez Syluester verbo religio, 6. num. 10. Vgolinus de off. & potest. part. 1. cap. 3. num. 6.

Antonius
Fernan-
dez su-
pra.

77 Idem dicendum est de Cardinali regulari: Vgolinus Abbas, & Ioann. Trullus in regul. canonicor. regular. 113. num. 1.

78 Cardinalis regularis si ad legatiam mittatur cum titulo Legati à latere, & mare transeat, poterit vti veste rubea, palafraño albo, fraño deaurato, & cæteris insigniis Legato sæculari competentibus. Andreas Gambarus de offic. legati, num. 24 fol. 25. Parisius de resignatio-
ne, lib. 7. quest. 13. num. 8.

79 Et Papa regularis potest habitum regularem dimittere, & assumere Pontificalem. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 50. Hieronymus Manfredus de Cardinalib. num. 252. Rodriguez tom. 2. questionum regular. quest. 58. art. 7. & Vgolinus supra.

80 Sed iam ex noua constitutione tantum est, quòd episcopus regularis licet titularis sit, vtatur mozzetta, & mantelete eiusdem coloris sui habitus, & pileo nigro, & galeo viridi suffulto. Cæremonialis Clementis VIII. lib. 1. cap. 1. part. 3. emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras. cap. 68. num. 6. Vgolinus de offic.

Antonius
Fernan-
dez in e-
nomine
Theologia
p. 4. r. 7. 8
l. n. 4.

& potest. part. 1. cap. 3. num. 6.

Vtrum episcopus regularis, qui ex constitutione suæ regulæ carni-
bus vti non poterat, vel aliquibus ieiuniis astrictus erat, ad ea seruanda teneatur: in hoc enim est duplex opinio: nam Gloss. in c. de Monachis 16. quest. 1. & in Clementin. 2. de celebration. Missarum, & Hugo in c. carnem de consecrat. distinct. 5. Iacobus à Graffis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 18. tenent. posse carni-
bus vti, & non teneri seruare ieiunia.

Contrarium affirmant Toletus in Summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Surdus de alimentis tom. 1. tit. 8. priuileg. 79. num. 9. Iason in auth. ingressi. c. de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 16.

Archidiaconus autem in d. c. de Monachis 16. quest. 1. sic distinguit; aut potest abstinere à carni-
bus sine scandalo, & seruare ieiunia suæ religionis, & alias pœnalitates, sine impedimento & dedecore suæ dignitatis, aut non potest: & nihilominus licet possit, & non seruet, non peccat mortaliter: neque tenetur abstinere à carne in die Natiuitatis si venerit in feria sexta. Quam distinctionem sequuntur. Abbas in c. clerici de vita & honestate clericorum, num. 18. Armilla verbo Episcopus, num. 8. Vgolinus de offic. & potest. Episcopi part. 1. cap. 3. num. 6. Couarruias de testamentis, cap. 1. num. 18. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 15. n. 51. multos refert Sanchez in Summ. de religione lib. 6. cap. 6. num. 18. Barbosa in pastorali, tit. 1. cap. 4. num. 14. Rodriguez in tom. 4. cap. 68. num. 7. ibi dicit, quòd episcopi regulares debent esse cauti in his obseruandis, nam ex eo scandala oriri poterunt, cum viderint subditi regularem episcopum non viuere secundum suæ Religionis statuta: & ita apud Patres Dominicanos extat constitu-

81

82

83

rio, quòd Prouinciales & Priores episcopos suæ religionis in sua prouincia commorantes admoneant, vt se conforment in obseruantis regularibus, cum suo statu non incompatibilibus; quod si recusaerint, tollant regulares socios quos habent, & erit supplicium relinquere eos sine sociis. Hactenus Rodriguez.

84 episcopus regularis si relinquat episcopatum, quòd tenetur ad religionem redire. Ferdinandus del Castillo in *historia generali* Diui Dominici *lib. 2. part. 1. cap. 20. col. 4. fol. 280.* Barbosa in *pastorali tit. 1. cap. 4. num. 8.* vbi dicit, quia sic multi sanctissimi episcopi fecerunt: & quod si postquam vult exire, & in sæculo commorari, poterit, & non erit apostata.

85 At verò quòd non teneatur ad Religionem redire: Emanuel Sa
86 *verbo Episcopus, num. 11.* Neque Prælati suæ religionis tenetur eum recipere, si vult redire, nisi de honestate. Rodriguez *tom. 4. cap. 68. num. 10.* vbi expressè affirmat, non teneri ad Religionem redire, si munus episcopale deponat. Multos citat Sanchez de *religione tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 29.* vbi dicit, idem tenendum de Papa regulari renuntiante

87 Papatui. At verò Barbosa opinio
88 non est admittenda, neque alio modo intelligenda, nisi de honestate: nam si de necessitate præcisa teneretur ad Religionis claustra redire, si inde exiret, & in sæculo commoraret, pro apostata haberetur. Sed ipse dicit, posse exire sine vlla pœna, vel apostasiæ nota: ergo non præcisè, sed tantùm de honestate si vult; non verò præcisè taliter, quod si non redeat, peccet. Quia licèt sanctissimi viri id fecerunt sancto zelo, ac pio desiderio

in solitudine commorandi: multi tamen etiam sanctissimi nostræ ætatis episcopi contrarium faciunt, summa cum laude, ac sine peccati seu scandali nota; igitur assertio nostra vera.

At verò Augustini Barbosa sententia tunc admittenda, quando episcopus regularis sua culpa episcopatu priuatur, aut ex hac causa cogitur renuntiare: nam cum tunc priuilegiis ratione episcopalis dignitatis concessis priuatur, priuatur etiam illa exemptione non redeundi ad monasterium. Sanchez de *Religione, vbi supra, n. 30. cum sequenti.*

Regularis episcopus titularis eximitur ab omnibus, à quibus episcopus diocesim habens. Sanchez *suprà num. 27.* licèt in multis melius se poterit conformare cum suæ Religionis statutis, quàm episcopi diocesim habentes.

episcopus regularis de honestate, non de necessitate socium habere debet. Sanchez in *Summ. de relig. supra, num. 20.* neque tenetur eum eligere ipse episcopus, sed Religionis Superior, & eum admonere quando conueniens fuerit. Rodriguez *tom. 4. cap. 68. num. 10.* licèt de consuetudine non seruetur: nam Regularis episcopus eligit, & Superior confirmat, ob reuerentiam episcopali dignitati debitam.

episcopus regularis non potest habere proprium. Gloss. in *c. tua. verbo seorsum, 12. quæst. 1. l. 6. tit. 7. p. 1.* ibi, *pero debe guardar castidad, e non haber proprio:* & ibi Gregor. Lopez. *Surdus de alimentis, tit. 8. priuil. 79. n. 8.* Baldus *de vita 1. p. 3.* & *honestate clericorum, n. 7.*

Pro concordantia dicendum est, teneri episcopum regularem ad paupertatem, à qua, vt diximus, non absoluitur: ex qua radice nascitur,

89

90

91

62

Antonius
Ferman-
acz in e-
xamine
Theologia
p. 4. c. 7. §.

93

tur,

94 tur, vt nequeat habere proprium, neque sit verè reddituum Episcopatus Dominus, sicut Episcopus secularis, (cui proprium possidere non solum permittitur iure hæreditario, vel alio quouis iure civili: sed habere dominium, etiam in rebus ex redditibus Episcopatus acquisitis. Soto de iustitia lib. 10. quest. 4. art. 1. col. 3. & latè Sarmiento & Nauarrus infra referendi.) Sed nihilominus tamen Dominus efficitur quò ad illorum distributionem & dispositionem, cum oporteat pro suo & familiæ victu & vestitu & in licitam suæ dignitatis ostentationem aliqua expendere, in cuius distributione non peccauit, sicut antea cum regularis erat, sed longè aliter.

95 Barbosa in pastorali, tit. 1. cap. 4. num. 12. neque tenebitur ad restitutionem superuacaneè consumptorum. Sanchez de religione cap. 6. num. 7. & 13. lib. 6. tom. 3. Nam Episcopus qui est administrator Dei, non ita coarctandus sicut administrator hominis: quia Deus nobilissimus est, & est moris nobilium donare. Argumento text. in l. queris ff. de natalibus restituend. Guillelmus Rodeanus de rebus Ecclesie non alienandis, tom. 1. quest. 52. num. 22. & 23. Nam ex quo Pontifex eum eligit, cum ipso dispensat in omnibus obseruantis regularibus, cum Episcopatu incompatibilibus: at verò incompatible est quòd si Episcopus redditus habeat, & de eis disponere nequeat, & in rebus necessariis & licitis distribuere, seu in tempus necessitatis ad multa quæ se offerunt seruare, & retinere: quæ tam cautè & strictè nullo modo fieri possunt, quòd aliqua non expendantur infructuose, ad quarum restitutionem si tenerentur, rotus mundus scrupulis inuolueretur; ex quo sequi-

tur, Episcopos regulares in redditibus habere dominium & legitimam administrationem, licèt cum aliqua limitatione, & non tam propriè & liberè sicut Episcopi seculares.

100 Tam seculares autem, quàm regulares, deducto quòd honestè consumitur in sui sustentationem, & in moderatam & honestam familiæ suæ ostentationem, tenentur (non ex iustitia aded, vt si non fecerint, ad restitutionem obligentur) sed ex arctissimo charitatis, & misericordiæ vinculo, residuum non in consanguineos ditando, & consanguineas amplè dotando, seu maioratus instituendo consumere. Vt Concil. Tridentin. hortatur in 6. 1. de reform. sess. 25. sed inter pauperes Christi diuidere; Soto de iustitia lib. 10. quest. 4. art. 4. hisce verbis: Non debent Episcopi ob id securius pacare conscièntias, si in eleemosynis erogandis remissiones sint, quòd vinculo iustitiæ ad restitutionem non teneantur: nam cum etiam præceptum misericordiæ, de quo præfati sumus, sub mortalis criminis reatu obliget, inde satis debent extorreti, vt fidem Deo suo illasam seruent, præterquam quòd quamuis lex eos iustitiæ ad restitutionem non obliget, debent profectò eorum Confessarij eis, quos pauperum negligentes nouerint, tam in vita, quàm in mortis articulo, per modum sacramentalis satisfactionis, largissimas eleemosynas imponere, vt eodem propemodum res incidat, ac si tenerentur ad restitutionem.

101 Neque mihi illa solutio placet dicentium, posse episcopos inter consanguineos, seu in vsus prophanos distribuere quòd eis superest, moderatè sustentata familia: nam ad hoc domus, & mensæ ostentationem, & seruorum numerum restringunt,

stringunt, vt sibi appropient, vt expendant in quoscumque vsus, quod consumendum erat, si maiorem familiam, mensam, & seruientium numerum haberent. Nam respondeo, quod etiam si Episcopi paruissimo victu, & seruorum numero contenti sint, nihil noui faciunt, cum ad id teneantur ob perfectionem sui status, ex charitate & ad bonum exemplum: audiant obsecro sanctior. Patr. fecundissima eloquia, in Concilio 4. Carthag. & in Trident. de reform. sess. 25. cap. 1. & in c. clericus, 12. quest. 1. & Diu. Hieronymum in Epistola 2. ad Nepotianum. Diu. Augustin in lib. de contemptu seculi, tom. 9. Diu. Bernard. in Epistola ad Fulconem Ioannem Gerson in 2. part. suorum Operum. & Constitut. S. Euseb j Pontificis Maximi, & Gonzal. de Illescas in historia pontificali lib. 1. cap. 34. in vita Diui Euseb j. Lancellotti. in templo, lib. 2. cap. 4. §. 3. Bartholom. de Medina in Sum. c. 16. §. 1. Barbofam in pastor. tit. 2. gloss. 7. n. 9. Sotū de iustitia, lib. 10. quest. 4. col. 2. ibi, primū enim viuere debent multo que cum minori pompa, quam diuites huius mundi: neque enim conuiuiorum splendor, & lautities illis est licita, neque alius domesticus apparatus; nam (vt ait Hieronymus) de altari illis viuere fas est, non luxuriari.

102 ex his Doctorum eloquiis difficillimè deducitur, quantum debeant episcopi in suæ familiæ, ac suorum sustentationem expendere, & quantum inter pauperes diuidere. At verò ad maiorem huius quæstionis claritatem & decisionem, duorum Doctorum piissima ac eruditissima verba referam. Primus sit P. Molina Carthusianus in lib. dicto Instructione de Sacerdotes, vbi ex proposito hanc quæstionem tractans in c. 16. hæc

adiit. Coligese también que nose puede tasar à los Obispos cantidad señalada que dende limosna, de tal manera que de lo restante puedan hacer libremente lo que quisieren, y gastallo a su albedrio, sino que la regla cierta, e que para si y sus vsos particulares, han de tomar lo necessario honesta, y moderadamente, como conuiene à gente que professa perfection y lo demas han de distribuir fielmente en limosnas, y obras pias. Latè Molina Theologus de iustit. & iure, tom. 1. tract. 2. disp. 144. Bannes 2. 2. quest. 23. art. 6. dub. vltim. illis verbis: ex dictis omnibus sequitur, quod non possumus episcopis partem aliquam taxare, quam si in eleemosynas expendere, non teneantur vltra de reliquo eleemosynam facere: & ratio est, quoniam, vt diximus, officium pastoris non debet ita limitari, quoniam perfectio sui status postulat, vt si opus fuerit, teneantur omnem substantiam, adhuc & vitam propriam pro salute animarum impendere. Verumtamen quia huiusmodi casus rari sunt, & in communibus necessitatibus oportet episcopos vt Patres pauperum & viduarum superintendere, existimo neminem illorum esse in statu salutis, nisi notabiles eleemosynas faciant pro facultate substantiæ, habenda est enim ratio magnitudinis stipendij, & vbertatis fructuum, (Molina Theologus vbi supra.) quibus Episcopi plus, minusve diuites existunt. ego sanè nullum episcopum Hispaniæ absoluerem, nisi saltem quartam partem reddituum in eleemosynis expendere: & hoc intelligo in communibus necessitatibus, nam in granioribus, quales esse solent tempore famis, aut pestis, aut plurimarum agritudinum, ad amplius tenentur, iuxta proportionem necessitatis pauperum,

104

105

rum, qui sint oues propriae, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectile (Bartholom. de Medina ubi supra) eleemosynas facere. Sequitur secundo, quod episcopus tenetur inquirere pauperes in suo episcopatu, ad faciendum, vel procurandum fieri illis eleemosynas: & non satisfacit si occurrentibus pauperibus sit misericors, hoc enim reliqui de domo tenentur facere, coram Deo dico. Ego non intelligo quomodo episcopi sint Patres pauperum & quomodo sint in statu salutis, nisi praedictam curam habeant, ut si possint subuenire, subueniant, vel saltem condoleant: & cum sibi non suppetent facultates, exhortarentur diuites ad misericordiam, exemploque suo ac diligentia efficerent fortassis maiores eleemosynas quam ex propriis diuitiis. Hactenus Bannez. Quod significare praetendit Dominus dum Petro dixit, *pasce oues meas*, & in eo ceteris Apostolis ac episcopis: sed quare non dixit, Rege & gubernare oues meas? quia episcoporum electio non fit, ut maiestuose subditos gubernent & regant, sed charitatiue suis redditibus, & propria substantia alant, pascant, atque sustentent. Ad id enim a piis Principibus episcopalis mensa dotata fuit amplissime, ut melius possent erga subditos charitatem & misericordiam exercere, & fortassis hac via in maiori honore haberentur, & magis ab omnibus, etiam magnatibus susciperentur, quam propter multam suppellectilem, plurimam eleganter vestitam familiam, multamque vasarum ex auro & argento copiam, & mensae, splendorem equorum atque equitum, curruum, & lecticarum.

110 Facite ergo episcopi magnas elee-

mosynas, nam Sapientiae 6. dicitur: quod *super his durissimum iudicium his qui praesunt, & non contu beminis in acquirendis & thesaurizandis mundanis diuitiis, cum in morte omnia relinquere teneatis, & tunc qua utilitas dum descenderitis in corruptionem.* Et sic Diuus Ambrosius super Lucam inquit; Frustra enim congregat opes, qui se eis nescit vsurum, neque enim nostra sunt, quae non possumus auferre nobiscum: sola virtus comes est defunctorum, sola nos sequitur misericordia, quae tabernacula defunctis acquirit aeterna. Valde enim a sanctissimis Patribus reprehenditur episcopus qui thesaurizat; sed quid a sanctis Patribus, etiam ab infidelibus & Christi fidei inimicis, teste Paulo Iouio *lib. 28. cap. 1. fol. 78. tom. 2. de su historia: Vbi referens victoriam ab impio Soliman contra Ludouicum Vngariae Regem obtentam, haec adiit: y como le lleuafen seis cabeças de las principales personas, que murieron en aquella batalla, y le di iesen el nonbre de cada vno. abomino Soliman principalmēte de Vdisban Salcan potentissimo Arcobispo de Stringonia llamandolo auariento, porque teniendo a thesorado grand cantidad de dinero, no habia querido auudar a su Rey, que apretado de grandes dificultades desta guerra le pidio dineros en prestados.* Impia profecto crudelitas? videte ad quid congregatis diuitias: ut in morte relinquatis, ut dissipentur, & a familiaribus & consanguineis rapiantur: corpus enim episcopi in terra (etiam multoties sine lumine) proicctum desinunt, neque sociant aut assultunt, & pro anima vtinam vnum sacrificium offerant.

Thesaurizate igitur iuxta Saluatoris nostri consilium, Matth. 6. dicentis: *Nolite thesaurizare vobis the-*

- sauros in terra, ubi arugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur: thesaurizare autem vobis thesauros in caelo, ubi non arugo, non tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur. (Quid ergo est thesaurizare in caelo, nisi inter pauperes diuidere, id enim nemo est qui ignoret.) Vnde Dinus Chrylost. super Marth. 6. pulchrè. Quid ergo melius est, an in terra reponere, ubi incertus est conseruationis euentus: an in caelo, ubi est certa custodia? Quae autem stultitia est, illic relinquere, vnde exiturus es: illic non praemittere, quod iturus es, illic ergo tuam substantiam colloca, ubi patriam habes perpetuam. Commoda hic pauperibus, vt iucundus postea sis: miserere, vt sermones tui in iudicio disponantur, & in aeternum non commouearis: disperge, & da pauperibus, quia hilarem datotem diligit Deus, & iustitia tua manebit in saeculum saeculi, & collocabit te Dominus cum Principibus, cum principibus populi sui.
- 117 Episcopus regularis, seu saecularis in diuinis celebrandis, & in horis recitandis ritum, ac suae religionis morem non tenetur seruare, sed Ecclesiae cui praest. c. illa 12. dist. gloss. in c. unico 18. quest. 1. Gloss. in clem. dignum de celebratione. Missarum. Pannormitan. in Cleric. de vita & honestate clericor. Vgolm. de offic. & potest. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 1. Sanchez de religione, tom. 3. cap. 6. lib. 6. num. 25. cum Azor & Turrecremata. Barbosa in pastoralis tit. 1. cap. 4. num. 15. Eman Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 68. num. 9.
- 118 Famulus Episcopi seu Cardinalis potest cum eo idem officium recitare, & cum eo se conformare. Gloss. in Clement. dignum de celebratione Missarum. Sanchez, Vgolinus, Ro-

driguez supra. Additionator ad Speculum iuris lib. 1. part. 1. titulo de disp. §. 5. num. 23. liter. C. Emanuel Sa verba bora, num. 7. Mandosius de signar. titulo licentiae, col. 6. in pr.

Poterit etiam in sua diocesi Confessorem eligere, & in aliena dum approbatus sit: vt sacra Cardinalium congregatio declarauit, c. ne pro dilatione, de poenitent. & remissionibus: & Abb. ibi. Concil. Trident. de reform. sess. 25. cap. 15. Syluester verbo confessor. num. 8. Armilla verbo absolutio, num. 15. Egid. Coningk de sacram. disp. 8. dub. 8. num. 2. Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 31. Nauarrus consil. 12. de priuileg. num. 1. Zerola in prax. verbo Episcopus p. 2. num. 14. Speculator titulo de dispens. lib. 1. part. 1. §. 3. num. 23. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 67. de Obispos, num. 19. ubi dicit, quod Episcopi Confessor non recipit potestatem ab ipso Episcopo, sed à Papa, qui est proprius Episcoporum Parochus; & quod gaudet isto priuilegio Episcopus titularis & suspensus, non verò confirmatus non consecratus, & degradatus.

Si vult Episcopus absolui virtute iubei, ubi cauetur quod elegitur Confessor approbatus, Confessorem approbatum debet eligere, seu antequam eum eligat, (si est in propria diocesi, vel in aliena si est subditus) approbare, ad hoc vt iubeum consequatur. Nauarr. consil. 12. de priuileg. num. 1. Zerola verbo Episcopus p. 2. n. 14.

Si in casus reseruatos Pontifici incidat, si ipse absoluendi alios ab illis potestatem habet, delegare potest suo Confessario vt eum absoluat, & secum dispenset in omnibus, de quibus in c. 6. Concil. Trident. sess. 24. & in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, vt sacra congre

congregatio declarauit, *super cap. 6. Maiolus de irregularitate, lib. 2. cap. 2. num. 12. vers. est autem. & lib. 5. cap. 51. num. 7. Sanchez de matrimon. lib. 8. disp. 3. num. 2. & in Summ. lib. 4. cap. 37. num. 39. & 42. Toletus in summ. lib. 1. cap. 85. num. 5. Henriquez in summ. lib. 14. de irregular. cap. 13. §. 3. Suarez tom. 5. disp. 41. sect. 2. Riccius in prax. decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. num. 2. in 2. edit. Rodriguez tom. 3. de sus obras cap. 5. num. 7. Barbosa in pastor. part. 2. alleg. 39. num. 15.*

124 Quando ciuitas ex ipsius Episcopi dispensatione cibis uetitis utitur, poterit & ipse secum dispensare. Sanchez in Summ. lib. 4. cap. 37. n. 41. usque ad 46. Suarez de legibus lib. 6. cap. 12. num. 11. fol. mihi. 684.

125 Neque incidit in casus referuatos à se ipso, quia secum iurisdictionem exercere non potest: *l. penultima, ff. de arburariis. vnde prouenit quòd se excommunicare non valeat. c. cum inferiora, 21. dist. c. à nobis, de sentent. excomm. Soto in 4. sententiar. dist. 22. quest. 2. art. 2. cgl. 1. Armilla verbo Episcopus, num. 29. Vgolinus de offic. & potest. part. 2. cap. 39. §. 6. num. 1.*

Neque ligatur suis constitutionibus. Baldus in auth. quibuscumque, c. de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 5. Geminianus in c. licet canon num. 8. de elect. Curtius iunior. lib. 3. consil. 158. num. 2. Vgolinus de offic. Episcopi. p. 2. cap. 47. §. 1. n. 3. Seraphinus de Seraphinis de prouilegiis, prouileg. 146. num. 2. fol. 720.

126 Et quia Episcopus est persona publica, ultra proprium Angelum custodem habet alium ratione dignitatis: quia peculiari eget auxilio, & talis est Archangelus. Franciscus de Ouando in 3. sententiarum lib. 2. dist. 11. propos. 5.

127 Potest Episcopus secum duos Canonicos habere pro seruitio, non

pro voluptate: & etiam si extra diocesim sint, tamquam praesentes reputantur, licet distributiones quotidianas non percipiant, nisi praebenda in eis consisterent. Et hoc habet locum etiam in Canonico Doctorali seu Magistrali, ut Sacra congregatio censuit. Latè Gonzales in reg. 8. cancellaria gloss. 6. num. 257. Puteus decis. 294. lib. 3. incipit in vna placentina. Hieronymus Venero in lib. dicto Exam. Episcoporum. lib. 4. c. 40. num. 2. Ioannes Gutierrez canonicar. lib. 1. cap. 1. num. 149. Valerius Reginaldus in prax. fori poenit. lib. 3. tract. 3. num. 54. vers. 4. Azor instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quest. 3. vers. 6. Barbosa in pastorali part. 3. alleg. 56. n. 13. c. de catero. c. ad audientiam de clericis non residentibus: & Panormitan. ibi, l. 19. tit. 26. part. 1. & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. cons. 2. de clericis non residentibus. num. 1. & in Manuali c. 25. num. 120. Ioannes Randei de dispensationibus 2. part. in principio. Rebuffus in prax. regula de dispens. de non residendo lib. 2. num. 36. & 39. Selua de beneficiis part. 4. quest. 6. num. 12. Iacob. Putei decis. 394. lib. 3. Leo in thesauro part. 3. cap. 2. num. 28. Boherius in decis. part. 1. quest. 17. num. 12. Tuschus liter. E, conclus. 152. num. 2. Sanchez de matrimon. lib. 3. disp. 17. num. 6. Riccius in prax. decis. 364. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. cap. 2. lib. 17. num. 14. Speculator tit. de disp. lib. 1. p. 1. §. 5. n. 23.

At verò non poterit retinere in suo seruitio familiarem vel Capellanum beneficium curatum habentem, licet Vicarij generalis uisitatoris seu Secretarij officium gerat, nisi per duorum mensium spacium: ut declarauit Sacra congregat. Card. *super c. 2. de reformat. sess. 6. Gonzales in regula 8. cancellaria, gloss. 6. per totam, num. 258. Garcia de beneficiis*

part. 3. cap. 2. num. 42. in 2. declarat. Pofeuirius de offic. Curati. c. 1. num. 12. Emanuel Sa verbo residentia, num. 1. Nauatrus consilio 15. de clericis non residentib. Ricci. decis. 502. num. 1. Barbosa allegat. 53. num. 85. part. 3. & in remissionibus ad c. 1. de reformat. sess. 23. n. 3. vsque ad 5.

129 Hodie verò inspecta fructuum vbertate, & Episcopatum reditibus, & multitudine peritorum, non securè faciet Episcopus, si Canonicos in suo seruitio occupauerit. Steph. Gratianus disceptat forens. c. 166. num. 20. Barbosa in pastorali d. all. 53. part. 3. num. 143.

130 Non potest Episcopus votum, per quod vinculum inter ipsum & Ecclesiam dissoluatur, seu peregrinationis, per quod diu ab Ecclesia abesse debeat, emittere, sine licentia Papæ. c. nisi cum pridem, de renuntiatione. c. magna de voto. c. sicut. 27. de iureiurando. l. 3. tit. 8. part. 1. Secus in voto abstinentiæ, eleemosynæ, & in omni voto per quod bonum præbeat exemplum. Abb. in c. scriptura, num. 9. de voto. Hostiensis in Summ. tit. de voto. §. quis vouere. Menochius de arbitrariis lib. 2. centur. 5. casu 423. num. 1. Leo in thes. part. 2. cap. 11. num. 9. Soto de iustit. quest. 2. lib. 10. art. 4. Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 40. Barbosa ubi proxim. n. 22.

131 Et si fortè antequam ad Episcopatum euocaretur Religionis votum emisit, intrare Religionem tenetur, & de licentia Papæ deferere Episcopatum. c. per tuas. 10. de voto. & Abb. ibi, & in c. scriptura, num. final. suprâ. Syluester verbo votum, 3. num. 2. Sanchez in Summ. lib. 4. cap. 31. num. 7. & 8. & cap. 17. num. 5. & 6. Armilla verbo Episcopus, num. 10. Toletus in Summ. lib. 5. cap. 6. num. 21. Barbosa suprâ, num. 26.

Sed salua tantorum virorum pa-

ce, contrarium tenendum est per textum in d. c. per tuas, de voto. Nam cum Pontifex, ibi loquatur in casu particulari, & in voto solemnè in manibus, Garopolitano Prælato facto, cui iam erat ius quæsitum, neque ab eò peteretur relaxatio seu dispensatio, sed tantum consilium, & nihilominus respondei consulens vt relicta Gebenensi Ecclesia, si vult suam sanare conscientiam habitum suscipiat Monachalem. Ex quo aperte colligitur istius text. assertionem consultoriam esse, non verò imperatoriam. Henriquez in Summ. lib. 10. de sacram. Ordinis, cap. 32. num. final. in comm. liter. 1. & ita causa euitandi scandalum Pontificis consilio sequuto Ecclesiam Gebenensem deseruit, & ad Garopolitanum cœnobium se transtulit. At verò cum nos de voto simplici loquamur, sine præiudicio tertij facto, optimè defendere possumus non teneri ad Religionem transire, & Episcopatum deserere; cum id nihil aliud esset quàm retrò aspicere: quia Episcopatus status perfectior est Monachatu. Diuus Thomas 2. 2. quest. 184. art. 7. & inutile videretur de statu perfectiori ad inferiorem transire. Et quia Barbosa ubi proximè aliquibus argumentis hanc conclusionem contradicere nititur, respondeo ad primum, ubi dicit, quòd si Religiosus absoluitur à voto, & à regula, id fit autoritate Pontificis: iste verò de quo loquimur, autoritate propria.

Ad quod dico, quòd hæc assumptio ad Episcopatum indistinctè fit, neque idèò facilitatur quia est secularis; seu differtur quia est religiosus: sed cum Romanus Pontifex tanta facilitate Monachum electum confirmet quàm secularem, & tunc Regularis absoluitur à votis, & cæteris

Antonius Fernandez de Moure in examine Theologia p. 4. c. 7. §. 1. n. II. ubi dicit, quod non tenetur intrare Religionem.

132

133

veris dignitati Episcopali oppositis, sic cum electum aliquo voto adstrictum confirmat, à tali voto tacite absoluit, (ut facit cum Regulari electo) & ab illis, quæ sui muneris executionem impediunt. Ex quo sequitur, quòd non autoritate propria, sed Pontificia ad Episcopatum transeat.

Secundò suis verbis conuincitur: ibi repugnat enim quòd episcopus fiat Religiosus, quia oportet illum priùs fieri nouitium, & in operibus humilitatis versari, quæ dignitatem episcopalem dedecent. At nos idem fatemur, & ob id dicimus non tenci, & dedecere episcopalem dignitatem retrò aspicerè: nisi Romanus Pontifex aut Romana ecclesia aliud decreuerit, cuius correctioni me humiliter, & libenter submitto. Interim verò allerendum est, non debere religionem intrare episcopatu relicto; & huius opinionis est zmanuel Sa in aphorism. verbo Episcopus, num. 2. Antonius Fernandez de Moure in examine Theologia, part. 4. cap. 7. §. 1. num. 11. licet non fundatæ.

S V M M A R I V M.

Episcopalis dignitas non nisi in magnis populis constituenda. num. 1.

Vbi Episcopalis sedes constituitur, ciuitatis nomine & priuilegiis decoratur. num. 2.

Ciuitas propriè non dicitur, qua non habet Episcopum. num. 3.

Debet residere Episcopus in loco vbi est Ecclesia cathedralis. num. 4.

Vtrum peccet non residens in loco vbi est Ecclesia cathedralis. num. 5.

Residere tenetur sicut Maritus cum uxore. num. 6.

Residentia Episcoporum vtrum sit de iure diuino. num. 7 & 8.

Episcopatum diuisio à quo iure sit, & quo tempore facta. num. 9.

In principio nascentis Ecclesie Petrus & Apostoli simul gubernabant. Et erant pares tam in consecratione, quàm in iurisdictione. num. 10.

In quas pœnas incidat Episcopus dum abest. num. 11.

Excipe quando ad modicum tempus. num. 12.

Vel quando ad longum pro utilitate Ecclesie, vel Diœcesis. n. 13.

Vel quando causa supplendi defectum vicini Episcopi. num. 14.

Vel causa visitationis num. 15.

Explicatur textus in c. cum Episcopus, de off. ordinarij lib. 6. num. 16.

Cum causa poterit Episcopus in quacumque parte Diœcesis habitare ad tempus. num. 17.

Episcopus duorum Episcopatum vniturum in altero stans, vtrum negocia alterius Episcopatus terminare possit. num. 18.

Vtrum pro incommoditate Diœcesis possit Episcopus iuste & sine pœna abesse num. 19.

Diebus festinis an adesse debeat in propria Ecclesia. num. 20.

Qua reuerentia suscipi debeat Episcopus, si ad aliam Ecclesiam cathedralem accesserit. num. 21.

Episcopus debet honorare subditos,

- & subditi Episcopum. num. 21.
 Subditus scribens Episcopo reue-
 renter subscribere tenetur: neque
 vocare eum fratrem, seu socium;
 sed Patrem. num. 22.
 Pro salute animæ subditorum an
 Episcopus vitam & substantiam
 exponere teneatur. num. 23.
 Et quid pro administratione Sacra-
 mentorum. num. 24.
 Quid pro salute corporis. num. 25.
 Quid pro defensione sui populi.
 num. 26.
 An renuntiare teneatur pro bono
 publico. num. 27.
 Aliqui Hispaniæ Episcopi à Mauris
 interfecti defenduntur à repre-
 hensione Mariana & Baronij.
 num. 28.
 Maiorem charitatem nemo habet,
 ut animam suam ponat quis pro
 amicis suis. num. 30.
 Vtrum peccet, si se non intromittit
 ad pacificandos ciues. num. 31.
 An debeant Episcopi pati promoueri
 se ad audientias. num. 32.
 Chorepiscopi cur extincti. num. 33.
 Vtrum excusetur Episcopus à resi-
 dentia, eo quòd in curia Princi-
 pis degit Præsident in aliquo
 consilio. Et quid si præsideat in
 consilio supremo Inquisitionis.
 num. 34.
 Impij Soliman verba ponuntur.
 num. 35.
 Vtrum conueniens quòd Episcopi
 assistant in locis ubi agitur per
 viam consilij, de naualibus pu-
 gnis, & de alijs rebus suo statui
 dissimiles. num. 36.
 Cum asino & boue non arandum,
 cur dictum. num. 37.
 In rebus Ecclesiasticis laici summi
 interponere iudicium non de-
 bent. num. 38.
 Vtrum Episcopus possit exercere offi-
 cium legati regij. num. 39.
 Vel officium Proregis. num. 40.
 D. Antonius Capata S. R. E. Cardi-
 nalis illustrissimus extollitur.
 num. 41.
 Vel officium Regis Consiliarij.
 num. 42.
 Quid respondere debeant quando
 in concilijs interrogantur de
 causis criminalibus. num. 43.
 Cudentes falsam monetam qua pœ-
 na plectantur. num. 44.
 Homicida voluntarius ultimo sup-
 plicio damnatur. num. 45.
 In casu particulari quid respondere
 debeant ne irregulares fiant.
 num. 46.
 An si consulantur in casu particu-
 lari, ex qua consultatione non se-
 quatur mors, sed ex alia, irregu-
 laris sit. num. 47.
 Librum edere an possit Episcopus
 sine irregularitatis metu in cau-
 sis criminalibus iudices in-
 struentem. num. 48.
 Episcopus vocatus à Rege, vel ab
 Archiepiscopo, ad quem prius
 accedere teneatur. n. 49.
 Quid faciendum sit cum Papa.
 num. 50.
 In residentia Episcoporum vtrum
 Papa dispenset. num. 51.

Episcopi

- Episcopi antiquitus omnia beneficia vacantia in sua Diœcesi conferre-
bant liberè. num. 52.
- Reseruatio beneficiorum ad quid in-
troducenda. num. 53.
- In quatuor mensibus liberè confert
Episcopus beneficia vacantia.
num. 54.
- Episcopi an iniurientur ex eo quod
Papa sibi octo menses reseruat.
num. 55.
- Papa ob quid concessit alternati-
uam. num. 55.
- Quid est quod in alternatiua con-
ceditur Episcopis. num. 56.
- Quid requiratur ad hoc, ut inci-
piat gaudere alternatiua. n. 57.
- In alternatiua utrum aliquid de
novo concedatur Episcopis. nu-
mero 58.
- Cardinales utrum habeant menses
reseruatos, vel possint sine alter-
natiua, beneficia vacantia in
quolibet mense conferre. nume-
ro. 59.
- Utrum si beneficia non sunt liberè
collationis, virtute alternatiua
conferri possint. num. 60.
- Alternatiua concessa Episcopo an
prodeat Capitulo. num. 61.
- De iure antiquo quid. num. 62.
- Si Episcopus & Capitulum habent
præbendas simultaneæ collatio-
nis, & diuidunt per turnum, an
Episcopus in suo turno possit uti
alternatiua. num. 63.
- Quid si turnus sit diuisus per cho-
ros. num. 64.
- Capitulum an uti possit alternatiua
sede vacante. num. 65.
- Inquisitor generalis si est Episcopus,
& resideat in suo consilio, an
gaudere possit alternatiua.
num. 66.
- Absentia vnius diei, & pro utili
causa, an impedire possit quod
beneficium vacans dum abest
provideri possit, virtute alterna-
tiua. num. 67.
- Francisci Leonis opinio non segura.
num. 68.
- Alternatiuam an perdat per absen-
tiam, vel abusum. num. 69.
- Quando Episcopus abest an perdat
integrum mensem, an ve recupe-
ret statim cum rediit, ad hoc ut
statim possit providere virtute
alternatiua. Singulis vis explana-
tio. num. 70.
- In quibus casibus Episcopus alter-
natiuam perdat remissiuè. n. 71.
- An morte Papæ vel Episcopi sinia-
tur alternatiua. num. 72.
- Si Episcopus transfertur, an tran-
seat cum eo alternatiua. n. 73.
- Quando acceptat alternatiuam an
debeat acceptationem mittere
cum speciali nuncio. num. 74.
- Quando incipiat currere alternati-
ua. num. 75.
- Episcopus qui non confert benefi-
cium vacans in suo mense per al-
ternatiuam, si differt eius colla-
tionem donec venerit mensis
Apostolicus, an vacare censeatur.
num. 76.
- Alternatiua acceptata an possit ab
ea recedere. num. 77.

In generali reuocatione an includatur alternatiua. num. 78.

Episcopus residens quibus gaudeat privilegiis. num. 79.

DE RESIDENTIA ET ALTERNATIVA.

CAPVT SEXTVM.

EPISCOPALIS dignitas non debet constitui nisi in magnis & frequentioribus populis. *c. Episcopalia de privilegiis.* & ibi Panormitan. Bart. in *constit. qui sint rebelles verbo Lombardia Cardinal.* Tuschus *litera E, conclus. 237. num. 19.* Ioannes de Platea in *l. vnica. c. de metropoli.* Beryto *lib. 11. num. 5.* Nicolaus de Millis in *repertorio, verbo Episcopus.* Petrus Gregorius *syntagmatum part. 2. lib. 15. cap. 2. num. 8.*

1. Et sic quando nouus episcopatus erigitur, villa, in qua erigendus est, prius propter episcopalis dignitatis præstantiam ciuitatis nomine & honore decoratur. *extrauag. saluator. vers. volentes, de præbend. & dig. inter communes.* Barbofa in *pastorali part. 1. tit. 1. cap. 7. num. 13. fol. 62.*

3. Ex quo dicebat Bart. *vbi supra,* quòd ciuitas verè & realiter non est, neque hoc nomen meretur, quæ episcopum non habet. Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 17. num. 15. cum sequenti.*

4. Quod sit primò ne dignitas tanta vilescat, & contemnatur. Secundò, vt Episcopus maiori affectione in ea resideat: nam si in paruis oppidis constituatur, ad maiora relicta Ecclesia se transferre curabit, contra sacrorum canonum statuta;

in eis enim Episcopo præcipitur, vt in loco vbi sua Ecclesia cathedralis sita est, resideat. *c. Episcopalia 1. de privilegiis. c. non oportet. c. peruenit. c. placuit. 7. quest. 1.* Ibi placuit vt nemini sit facultas, relicta principali Ecclesia, ad aliam in Diocesi constitutam se conferre. Concil. Trid. *de reform. sess. 6. cap. 1. & de reformat. sess. 23. cap. 1. l. 29. tit. 5. part. 1.* & ibi Lupus *auth. quomodo oportet Episcopos. §. illud etiam,* & ibi Bart. *num. 1. auth. de sanctissim. Episcop. §. interdicim.* Diuus Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5.* Geminian in *c. ultim. de privilegiis lib. 6. num. 1. & 2.* Farinatus in *decis. Rotæ Romanæ, decis. 195. n. 6. part. 8.* Rebuffus in *praxi benefic. verbo dispensat. de non residendo. num. 3. vsque ad 6. lib. 2.* Nauarr. in *Manuali cap. 25. num. 121.* Armilla *verbo Episcopus, num. 3.* Toletus in *Summ. lib. 5. cap. 4. num. 1.* Tuschus *liter. E, conclus. 234. num. 7.* Iacobus à Graffis in *decis. aur. lib. 3. cap. 2. num. 26.* Sa'm aphorismis *verbo Episcopus, num. 4. & verbo residentia, num. 1.* Candelabr. *aur. cap. 9. de residentia.* Leo in *thesaur. part. 3. cap. 2. num. 4.* Vgolinus *de offic. & potest. cap. 4. §. 13. part. 1. num. 1.* Bouadilla in *politica, lib. 2. cap. 9. num. 1.* Barbofa in *pastoral. part. 3. alleg. 53. n. 3.*

Tenetur enim residere in sua Ecclesia sub peccati mortalis pœna. Concil. Trident. *de reform. sess. 23. c. 1. vers.*